

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА «КРОК»**

Кафедра Міжнародних відносин та журналістики

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Н.М. Літвін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Журналістська етика

Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень

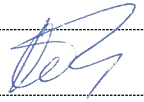
спеціальність 061 Журналістика

освітня програма Журналістика

навчальний підрозділ кафедра міжнародних відносин та журналістики

Мова навчання українська

РОЗРОБНИКИ

О.І. Трухачов, доцент, к. політ. наук, доцент	
---	---

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО КАФЕДРОЮ

Протокол № 1

Завідувач кафедри

від «27» серпня 2020 р.

Д.І. Ткач

© Університет «КРОК», 2020 рік

©Трухачов О.І., 2020 рік

Київ – 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Призначення дисципліни	Обсяг дисципліни	Характеристика дисципліни	
Рівень вищої освіти: <u>Перший (бакалаврський)</u> <u>рівень</u>	Кредити ECTS / Години 5 /150 під час теор. навч. (у сер. на тиждень) - 2 год., у період сесії - 2 год.	Обов'язкова дисципліна	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Галузь знань <u>06 Журналістика</u>	Кількість розділів - 1	Курс / Семестр	
		2/4	2/4
Спеціальність <u>061 Журналістика</u>	Кількість тем – 7	Лекції, години	
		28	20
Освітня програма: <u>Журналістика</u>	Форма підсумкового контролю – екзамен	Практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття, консультації, год.	
		28	16
		Самостійна робота, години, питома вага	
		60/54%	80/65%

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Журналістська етика» є вивчення наукових підходів до визначення дефініції «етика», її місця та ролі в професійній журналістській діяльності; визначення етичних норм та стандартів у фаховій сфері журналістики; засвоєння положень етичних кодексів діяльності фахівців медіа-галузі- світовий та вітчизняний підходи.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- надання знань про історичний розвиток та формування дефініції етика;
- визначення місця та ролі етики у фаховій діяльності журналіста;
- вивчення принципів та норм етичної поведінки у журналістській галузі;
- надання знань про етичні стандарти у діяльності мас-медіа;
- напрацювання навичок зі застосування етичних норм у фаховій діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- основні науково-теоретичні етапи становлення науки про етику;
- місце та роль етичних норм у фаховій діяльності журналістів;
- наукові підходи до вивчення медійної етики;

- стандарти журналістської діяльності в рамках моделі «соціальної відповідальності»;
- норми кодексу етичної поведінки журналістів України.

Вміти:

- тлумачити основні науково-теоретичні витoki дефініції етика;
- аргументувати місце та роль етичних норм в професійній діяльності;
- користуватись етичними нормами у фаховій галузі;
- застосовувати принципи об'єктивності та плюралізму у журналістській діяльності;
- диференціювати етичні стандарти журналістики від етичних норм споріднених напрямків.

Після вивчення дисципліни у студентів мають бути сформовані компетентності:

- ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

2. Програма навчальної дисципліни

Вступ.

1. Мета та завдання дисципліни.
2. Методи оцінювання та контролю.
3. Вимоги до індивідуальних завдань.

Розділ 1. Журналістська етика: теоретичні основи та практика

Тема 1. Історичні та наукові підходи до розуміння етики

1. Історичні етапи розвитку науки про етику. Від Аристотеля до сучасності.

2. Загальнолюдські етичні норми та стандарти.
3. Гуманістичні засади етичних норм журналістики.
4. Етика та медійна сфера.

Тема 2. Формування теорій журналістської (медійної) етики

1. Три рівня наукового вивчення медійної етики: теоретичний, емпіричний, прагматичний.
2. Функції етичних норм та стандартів у медіа – галузі.
3. Етичні норми журналістики - об'єктивність та плюралізм.
4. Типи журналістської етики – прагматичний аспект

Тема 3. Соціальна відповідальність медіа

1. Історичні та теоретичні витоки моделі соціальної відповідальності медіа.
2. Функції медіа в рамках моделі соціальної відповідальності ЗМК.
3. Принципи та стандарти соціальної відповідальності ЗМК.
4. Правова відповідальність ЗМК у рамках моделі СВ.

Тема 4. Методи, стандарти та норми висвітлення «чутливих» «слизьких» тем

1. Визначення та ознаки «чутливої теми».
2. Форми, методи, етичні норми та стандарти у висвітленні «чутливих тем».
3. Критерії роботи журналіста з інформацією у нестандартних ситуаціях.
4. Етичні стандарти BBC щодо висвітлення «чутливих тем», не стандартних ситуацій, національних, релігійних та інших відмінностей.

Тема 5. Вітчизняний та світовий досвід застосування етичних норм та стандартів

1. Расові, культурні та національні відмінності.

[illegible]

Тема 1. Історичні та наукові підходи до розуміння етики	16,5	3	4			8,5	15,4	1	2			11,4
Тема 2. Формування теорій журналістської (медійної) етики	16,5	4	4			8,5	17,4	4	2			11,4
Тема 3.. Соціальна відповідальність медіа	16,5	4	4			8,5	15,4	2	2			11,4
Тема 4. Методи, стандарти та норми висвітлення «чутливих» «слизьких» тем	16,5	4	4			8,5	19,4	4	4			11,4
Тема 5. Вітчизняний та світовий досвід застосування етичних норм та стандартів	16,5	4	4			8,5	15,4	2	2			11,4
Тема 6. Кодекси етичної поведінки журналістів: національні та закордонні	16,5	4	4			8,5	15,4	2	2			11,4
Тема 7. Етичні кодекси та стандарти діяльності у суміжних з журналістикою галузях	16,5	4	4			8,5	15,4	2	2			11,4
Усього годин:	120	28	28		4	60	120	20	16		4	80
Підсумковий контроль: екзамен	30						30					
Разом годин:	150	28	28		4	60	150	20	16		4	80

5.Теми семінарських завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Історичні та наукові підходи до розуміння етики	4	2
2.	Тема 2. Формування теорій журналістської (медійної) етики	4	2
3.	Тема 3. Соціальна відповідальність медіа	4	2
4.	Тема 4. Методи, стандарти та норми висвітлення «чутливих» «слизьких» тем	4	4
5.	Тема 5. Вітчизняний та світовий досвід застосування етичних норм та стандартів	4	2

6.	Тема 6. Кодекси етичної поведінки журналістів: національні та закордонні	4	2
7.	Тема 7. Етичні кодекси та стандарти діяльності у суміжних з журналістикою галузях	4	2
	Разом	28	16

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Історичні та наукові підходи до розуміння етики	8,5	11,4
2.	Тема 2. Формування теорій журналістської (медійної) етики	8,5	11,4
3.	Тема 3. Соціальна відповідальність медіа	8,5	11,4
4.	Тема 4. Методи, стандарти та норми висвітлення «чутливих» «слизьких» тем	8,5	11,4
5.	Тема 5. Вітчизняний та світовий досвід застосування етичних норм та стандартів	8,5	11,4
6.	Тема 6. Кодекси етичної поведінки журналістів: національні та закордонні	8,5	11,4
7.	Тема 7. Етичні кодекси та стандарти діяльності у суміжних з журналістикою галузях	8,5	11,4
	Разом	60	80

7. Індивідуальні завдання

У межах часу самостійної роботи студентів передбачається виконання індивідуального навчально-дослідного завдання до розглянутих тем :

Зміст індивідуального навчально-дослідного завдання	Рекомендований час (години)
<p>До теми №1. Історичні та наукові підходи до розуміння етики.</p> <p>Індивідуальне завдання «Історичні етапи формування етики»</p> <p>Підготувати реферат на тему: «Основні положення етики», в якій мають бути висвітлені такі питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні складові етики. 2. Етичні норми. 	4

3. Засади етичної поведінки журналіста.	
<p>До теми №2. Формування теорій журналістської (медійної) етики</p> <p>Індивідуальне завдання «Об'єктивність та плюралізм-складові журналістської діяльності»</p> <p>Підготувати доповідь на тему: «Роль об'єктивності та плюралізм-складові журналістської діяльності », в якому мають бути висвітлені наступні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «об'єктивність» та «плюралізм». 2. Аспекти застосування об'єктивності та плюралізму в журналістських творах. 3. Навести приклади недотримання об'єктивності та плюралізму в журналістських текстах. 	4
<p>До теми №3. Соціальна відповідальність медіа.</p> <p>Індивідуальне завдання «Соціальна відповідальність медіа».</p> <p>Підготувати реферат на тему «Модель соціальної відповідальності медіа », в якій мають бути висвітлені такі питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні характеристики моделі СВ. 2. Мета застосування моделі СВ . 3. Характеристика журналістських матеріалів крізь призму моделі СВ (навести приклади) . 	4
<p>До теми №6. Кодекси етичної поведінки журналістів: національні та закордонні</p> <p>Індивідуальне завдання «Кодекс етичної поведінки українського журналіста»</p> <p>Підготувати доповідь на тему «Етичні норми та принципи в КЕП українського журналіста», в якій мають бути висвітлені такі питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні етичні норми та принципи викладені в КЕП українського журналіста . 2. Практичне застосування етичних норм та принципів. 3. Охарактеризувати етичні норми та принципи на прикладах . 	4
<p>До теми №7. Етичні кодекси та стандарти діяльності у суміжних з журналістикою галузях</p> <p>Індивідуальне завдання «Спорідненість етичних норм у суміжних з журналістикою галузях».</p>	4

<p>Підготувати доповідь на тему «Етичні норми та принципи в галузі зв'язків з громадкістю», в якій мають бути висвітлені такі питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика етичних норм у галузі зв'язків з громадкістю . 2. Мета застосування етичних норм у галузі зв'язків з громадкістю . 3.Дотримання/недотримання етичних норм у галузі зв'язків з громадкістю (навести приклади).	
--	--

8. Методи навчання

Під час викладання дисципліни у формі лекції, використовуються наступні методи:

- пояснювально-ілюстративний метод, який дає можливість студентам сприймати і осмислювати факти, оцінки, висновки й залишатися в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення;
- дискусійний метод, який набагато сильніше модифікую поведження студентів, чим просте засвоєння деяких моральних норм на рівні знання. До того ж цей метод виступає як засіб не тільки навчання, але й виховання.
- проблемний метод, що передбачає створення проблемної ситуації та активну самостійну діяльність здобувачів у її розв'язанні.
- кейсовий метод – розбір конкретних ситуацій.

Під час проведення семінарських занять використовуються такі методи та технології викладання, як:

- бліцопитування за питаннями семінару,
- оприлюднення рефератів за темою семінару,
- виступи з доповідями за результатами виконання індивідуальних завдань,
- виступи з доповідями додаткових завдань, дискусії за ключовим питаннями.

9. Методи контролю

Результати навчання студентів оцінюються за шкалою Університету (0-100, з урахуванням необов'язкових завдань – 120 балів) та національною 4-х бальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») у формі екзамену.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних (семінарських) занять.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни .

Під час вивчення даної дисципліни використовуються наступні форми поточного контролю: усне бліцопитування з питань семінарського заняття; виконання тестових завдань.

Під час вивчення даної дисципліни використовується така форма семестрового контролю як **екзамен**.

9.1. Схема нарахування балів з дисципліни

Види та зміст обов’язкових завдань	Максимальна оцінка	Примітки
Виступи на семінарських заняттях	30 (3 відповіді по 10 балів)	– 8 балів – 6 балів – 5 балів
Виконання індивідуальних завдань (ІнЗ)	10 (по 5 балів за кожне ІнЗ)	4, 3, 2, 1 бал за кожне ІнЗ; мінус 1 бал за ІнЗ, здане із запізненням
Виконання тестових завдань	30 балів	1 бал за кожну правильну відповідь
Екзамен	30 (по 10 балів за повні відповіді на кожне питання білету)	по 8, 6, 4, 2, 0 балів за відповіді на кожне питання білету
Разом:	100	
Виконання додаткових (необов’язкових) завдань	20 (по 5 балів за кожне завдання)	4,3,2,1 бал за кожне завдання

Максимальний бал за виконання необов’язкових завдань – 20.

9.2. Умови нарахування балів

Для виступів з питання плану семінарського заняття або реферативної доповіді:

- оцінка «8»: при вільному творчому переказі, використанні першоджерел, вичерпних відповідях на додаткові запитання викладача;

- оцінка «6»: при частковому переказі матеріалу, вичерпних відповідях на додаткові запитання викладача;
- оцінка «4»: при частковому переказі матеріалу, неповних відповідях на додаткові запитання викладача;
- оцінка «2»: при відсутності переказу матеріалу, неповних відповідях на додаткові запитання викладача.

Для тестових завдань:

- максимальна оцінка при максимально повному виконанні тесту;
- неповна оцінка диференціюється в залежності від кількості наданих (правильних відповідей);
- оцінка не виставляється, якщо тестове завдання не виконане.

Для індивідуальних навчально-дослідних завдань та додаткових (необов'язкових) завдань:

- максимальна оцінка: при максимально повному виконанні змісту завдання з використанням необхідних джерел та при належному оформленні результатів виконання завдання (електронного документу чи презентації);
- неповна оцінка: диференціюється в залежності від якості виконання та оформлення завдання;
- оцінка не виставляється: якщо завдання виконане цілком невірно (ІнЗ в цьому випадку повертається студенту на доопрацювання).

Для теоретичних питань:

- максимальна оцінка: при повному викладенні змісту питання, з наведенням (при потребі) адекватних прикладів;
- неповна оцінка: диференціюється в залежності від повноти викладення змісту питання, наявності прикладів;
- оцінка не виставляється: якщо відповідь на питання відсутня, або містить лише загальні речі, чи містить інформацію, яка не стосується питання.

Для практичних завдань :

- максимальна оцінка: при повному та якісному виконанні завдання;
- неповна оцінка: диференціюється в залежності від повноти та якості виконання завдання;
- оцінка не виставляється: якщо виконане завдання відсутнє, або виконане цілком невірно.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за шкалою Університету (0-100, з урахуванням необов'язкових завдань – 120 балів) та національною шкалою.

10.1. Критерії підсумкового оцінювання

Проміжок за накопичувальною шкалою Університету	Оцінка чотирибальною національною шкалою
90 та вище	відмінно
70–89	добре
50–69	задовільно
1–49	незадовільно

11. Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій та завдання для контролю знань.
2. Методичні вказівки до практичних робіт, завдань і вправ для самостійної роботи.
3. Набір слайдів електронних презентації лекцій.
4. Матеріали дистанційного курсу с системі MOODLE

12. Рекомендована література

Базова

1. Бралатан В.П. Професійна етика: навчальний посібник/ В. П. Бралатан, Л. В. Гуцаленко, Н. Г. Здирко. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 257 с.
2. Гах Й.М. Етика ділового спілкування: Навчальний посібник/ Й. М. Гах. - К.: ЦУЛ, 2005. - 160 с.
3. Етика та психологія ділових відносин: навчальний посібник/ Т. Є. Андреева [та інші] ; за ред. Т. Є. Андреевої. - Х.: Бурун Книга, 2004. - 144 с
4. Етика. Естетика: навчальний посібник/ за ред. В. І. Панченко. - К.: Центр учбової літератури, 2014. - 429 с.
5. Етика. Естетика: навчальний посібник/ І. Є. Волошко [та інші]. - 2-ге вид., без змін. - К.: КНЕУ, 2006. - 152 с
6. Канке В.А. Современная этика: учебник/ В. А. Канке. - 2-е изд., стер.. - М.: Омега-Л, 2008. - 394 с. - (Университетский учебник)
7. Лихолат С.М. Етика бізнесу: навчальний посібник/ С. М. Лихолат, І. Б. Гапій. - К.: Знання, 2013. - 367 с.
8. Малахов В.А. Етика. Курс лекцій: навчальний посібник/ В. А. Малахов. - 6-те вид.. - К.: Либідь, 2006. - 384 с
9. Мовчан В.С. Етика: навчальний посібник/ В. С. Мовчан. - 3-тє вид., випр. і доп.. - К.: Знання, 2007. - 483 с
10. Невелєв О.М. Етика та етикет у зовнішньоекономічній діяльності: навчальний посібник/ О. М. Невелєв, В. В. Іваненко. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 168 с
11. Палеха Ю.І. Етика ділових відносин: навчальний посібник/ Ю. І. Палеха. - К.: Кондор, 2008. - 356 с

12. Сайтарли І.А. Культура міжособистісних стосунків: навчальний посібник/ І. А. Сайтарли. - К.: Академвидав, 2007. - 240 с
13. Снітинський В.В. Діловий етикет у міжнародному бізнесі: навчальний посібник/ В.В. Снітинський, Н.Б. Завальницька, О.О. Брух. - Львів: Магнолія 2006, 2009. - 300 с
14. Тофтул М.Г. Етика: навчальний посібник/ М.Г. Тофтул. - К.: ВЦ "Академія", 2005. - 416 с. - (АЛБМА-МАТЕР)
15. Юрій М.Ф. Етика: підручник/ М. Ф. Юрій. - 2-ге вид., стереотип.. - К.: Дакор, 2008. - 320 с

Допоміжна

16. Іванов В.Ф., Сердюк В.Є. Журналістська етика: підручник / Іванов В.Ф., Сердюк В.Є. – К.: Вища шк., 2007. – 237 с.
17. Кузнецова О.Д. Журналістська етика та етикет: монографія /О.Д. Кузнецова. Львів: Світ, 1998. 412 с.
18. Кузнецова О.Д. Професійна етика журналіста: посібник / О.Д.Кузнецова. Львів: ПАІС, 2007 246 с.
19. Авраамов Д.С. Профессиональная этика журналиста: учебник / Д.С. Авраамов. М.: Изд-во Моск. ун-та, 2008. □ С. 3-18.
20. Анисимов С.Ф. О крайней необходимости этического образования студентов в университете / С.Ф. Анисимов // Вестн. Моск. ун-та. Сер. Филос. 1996. № 2. С. 67-68.
21. Блен Б. Этические аспекты журналистики / Б.Блен // Междунар. жизнь. 1993. № 10. С. 42–47.
22. Гор У. Органы саморегулирования // Путеводитель по саморегулированию СМИ: все вопросы и ответы / Под ред. А. Улен, Дж. Смита. Вена: [б.изд.], 2008. С. 37-50.
23. До дискусії про журналістську етику: збірник статей / За ред. І.О. Чемериса, Н.Л.Лігачової, Б.І. Глухівського. К.: ІЕСП „Республіка”, 2002.
24. Лазутина Г.В. Профессиональная этика журналиста: учебник / Лазутина Г.В. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 240 с.
25. Міжнародна федерація журналістів. Принципи доступу до інформації // Посібник з питань свободи вираження. К.: [б.в.], 1999. С. 217-218.
26. Свобода вираження поглядів та свобода ЗМІ за міжнародним законодавством // Посібник з питань свободи вираження. К.: [б.в.], 1999. С. 9-23.
27. Харасті М. Положительные стороны саморегулирования СМИ // Путеводитель по саморегулированию СМИ: все вопросы и ответы / Под ред. А. Улен, Дж. Смита. Вена: [б.изд.], 2008. С. 9-23.
28. Хлистун Г.Ю. Система саморегулювання преси в європейському регіоні // Публіцистика і політика // Зб. наук. пр. Вип. 3. – К.: Київ. ун-т ім. Т.Шевченка, Інститут журналістики, 2002. – С. 74-83.

Інформаційні джерела

29. Голуб О. П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста. Практичний посібник / Інститут масової інформації. — Київ: ТОВ “Софія-А”, 2016. — 184 с. Електронний ресурс - <https://imi.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Mediakompas.pdf>

30. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації: Посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. - К.: «Компанія ВАІТЕ», 2016. - 118 с. Електронний ресурс - <https://www.osce.org/uk/ukraine/254531?download=true>
31. R. Howard Conflict sensitive journalism Електронний ресурс - <https://www.mediasupport.org/wp-content/uploads/2012/11/ims-csj-handbook-2004.pdf>
32. World in Progress: How social media kindles conflict in Israel. Електронний ресурс - <https://www.dw.com/en/world-in-progress-how-social-media-kindles-conflict-in-israel/av-18858443>
33. Етика в редакційному повсякденні. – К.: Академія Української преси, Центр Вільної преси, 2010 – 228 с. Електронний ресурс - <https://fnst.org/sites/default/files/uploads/2016/08/09/ethikukr.pdf>
34. Права людини та мас-медіа в Україні: Збірник конспектів лекцій [Тексти] / Авт. кол. – За ред. Виртосу І., Шендеровського К. – Київ: Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка. 2018. – 260 с. Електронний ресурс - <https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/Digest-p.pdf>
35. Кодекс етики українського журналіста. Електронний ресурс - <http://www.nsju.org/page/196>
36. Декларація принципів поведінки українського журналіста. Електронний ресурс - <http://www.nsju.org/page/204>